

CÍM

A tanulók logikai gondolkodásának kiépítése -munkaterv alapján- az új típusú, nyersanyagkosaras vizsga sikeres teljesítéséhez.

BEVEZETÉS

Alapesetben a speciális munkánk során előforduló problémákat szeretnénk volna bemutatni másoknak is. Tehát, mi nem erre a projektre kerestünk feladatot, hanem a mindennapi munkánk során felmerülő pedagógiai feladatinkból választottunk, melyet az LS4VET aspektusából mutattunk be. A kutatási óránk témáját hosszas egyeztetés után az alábbiakban határoztuk meg: az új típusú nyersanyagkosaras vizsgára való felkészítés segítése, egy az iskolánk által elfogadott munkaterv sablon alapján. A kutatási óránkkal kapcsolatos cél és téma meghatározása, kutató teamünk közös és egybehangzó döntése, hiszen a végcélunk az volt, hogy a kutatási órán részt vett tanulóink -egyfajta- „egymásutániség”-ot és következetességet alkalmazzanak a feladat végrehajtása során.

A téma kiválasztása során figyelembe vettük:

- a korábbi tanévek tanulás-és pedagógiamódszertani tapasztalatait
- a korábbi iskolaévekből hozott tanulói kompetenciákat
- a gyakorlat megvalósítása során megismert tanulói attitűdöket
- a tanulói képességeket, valamint
- a fiatal generáció gondolkodásmódját is.

A gyakorlatunkból ismeretes hiányosságokat is egyúttal szeretnénk volna kiküszöbölni. Ezért esett a választásunk a diákok feladatelvégzési szokásait megváltoztató, egy jövőbemutató munkasablon felhasználásával elérni a szemléletváltást a tanulóknál, valamint új attitűdök kialakítására is így láttunk lehetőséget, melyeket a későbbi tanulási szakaszoknál is alkalmazni tudnak. Nem titkolt célunk az volt, hogy e kis segítség bevezetésével olyan tartalmi dolgokra is fényt derítsünk a felhasználóknál, amelyet a kialakítandó életfogytig tanulás során minden további nélkül használni tudja. Például, ha összevetjük a munkaterv sablon logikai láncolatát, az alapelv megegyezhet például egy későbbi tanulási terv lépéseivel is. Ezért a Lesson Study-ban alkalmazott taktika a későbbiekben nagyfokú segítséget nyújthat mind a diákok számára, ugyanúgy, ahogy megkönnyítheti a szakmai munkavégzést a benne lévő oktatóknak is. Az együttműködés így magasabb fokra hághat és elérheti azt a szintet, amit a modern pedagógia megkövetel.

ISKOLAI KONTEXTUS:

Kutatásunk a Győri SzC Krúdy Gyula Turisztikai és Vendéglátóipari Technikumában zajlott, a Turizmus-Vendéglátás ágazathoz kapcsolódó, szakács szakképesítés megszerzésének elősegítéséhez.

LS csapatunk felépítése:

- 13. évfolyamos végzős („H” osztály megjelölésű) diákok
- iskolánkban dolgozó oktató kollégák:
 - Bódis István, az iskolavezetés képviselőjében, illetve kapcsolattartó szerepben,
 - Sulyok Bence, a projekt facilitátoraként (koordinátor),
 - Bak Róbert, kommunikáció, magyar nyelv és irodalom tantárgyak vonatkozásában,
 - Romhányi Péter, az informatika tantárgy területéről,
 - Bódis Benjamin, pincér szakoktató minősítésében, valamint
 - Horváth Csaba, szakács szakoktatóként, aki a kutatási óra lebonyolítója.
- külsős szakértőnk:
 - Dr. Kőmíves Csaba a Széchenyi István Egyetemről (vendéglátás ágazat és pedagógiai szakértő)

Együttműködésünk alapját a személyes megbeszélések és konzultációk, valamint a hatékony kommunikáció, illetve az információk átadása, cseréje jelentette. Tanórakutatásunk, valamint a kutatás előkészítése is szervezett keretek között zajlott, hiszen számos dokumentumot készítettünk (munkaterv sablon aktualizálása, kutatási óraterv kidolgozása, megfigyelési terv elkészítése, tanóra kutatási értékelő ív megalkotása), amelyek alkalmazásával hatékonyan és sikeresen végeztük el az LS-sel kapcsolatos feladatainkat, kötelezettségeinket.

A szisztéma a következő volt:

1. A nyitókonferencián részt vevő és a LS4VET programját megismerő oktatók kiválasztottak megfelelő affinitással rendelkező kollégákat az intézményben.
2. A fogékony és érdeklődő oktatók közül kiválasztották azokat, akiknek az oktatási területe az intézmény képzési struktúrájának metszetétül szolgál.
3. A célcsoport tagjaival közölték a leendő projekt feladatait.
4. Workshopok megrendezése és lebonyolítása a feladatok ütemének megfelelően.
5. A kapcsolattartó az intézmény vezetőségével és a külső szakértővel ismertette a lépéseket és a feladatok végrehajtását, párhuzamosan a projektelemek elvégzésével.
6. A kutatási óra megtartása
7. Elemzés
8. Ismételt kutatási óra
9. Összegzés

A KUTATÁS FÓKUSZA ÉS FOLYAMATA

A kutatási órához kapcsolódva a tanóra kutató csoportunk készített egy munkaterv „sablon”, amit az első ízben megtartott kutatási órán alkalmazva azt vizsgáltuk, hogy „újításunk” milyen mértékben segíti a tanulók szakmai vizsgára felkészítő munkáját. Hiszen a Képzési és Kimeneti Követelményekbe az előző évekhez képest megváltozott a vizsga lebonyolítási rendszere. Az új típusú nyersanyagkosaras vizsga során 4 fogásos ételsort kell a tanulóknak összeállítaniuk a „kosárban” megadott alapanyagokból, amit utána meghatározott időintervallum alatt el is kell készíteniük. Nem egyszerű feladat az elkészítés műveleti sorrendjének meghatározása, miszerint a nyersanyagok előkészítéstől kiindulva az elkészítési folyamat végére minden „elemnek” el kell készülnie, hogy az ételek tálalhatók legyenek és fogyasztásuk, valamint ennek értékelése céljából mind állagában, mint hőmérsékletében a legoptimálisabb legyen. Ez nem kis feladat, még nagyobb tapasztalattal rendelkezők esetében sem. Elgondolásunk szerint, a munka megszervezésében és -a rendelkezésre álló idő alatt, a meghatározott feladat logikus felépítésében a tanulóknak nagy segítségére lehet egy előre összeállított munkaterv. . Figyelembe véve a jelen tanulóinak életkori, társadalmi és egyéb sajátosságait, mindenképp indokolt, hogy a munkát egy tervezési fázis előzze meg, ami nagymértékben elősegíti a pontos és gyors munkavégzést. Így jelentősen javítható a munkafolyamat végeredménye.

Mint már említettük, a gyakorlati feladat megtervezéséhez olyan formát választottunk, ami a későbbi fázisokban is segítheti a tanulókat, ezért kézzel írva, előre nyomtatott sablont felhasználva készítették el a tervezetet. Ez segítette a logikai gondolkodást, a tervezési folyamatok szintetizálását és beillesztését a komplex feladatmegoldásba. A sablon – papíralapú lévén – a majdani munkavégzés során is felhasználható, használata egyszerű, nem igényel online vagy egyéb elektronikus eszközt, jól illeszkedik a tanműhelyi környezetbe. Hozzá kell tenni azt is, hogy a sablont a diák telefonjával lefényképezhette és később digitálisan előhívhatóvá vált számára. Azt is megemlítenénk, hogy a papír alapú tervezés a résztvevők tacit tudására épített, melyet explicit tudásként jelenít meg

A szakmai foglalkozások iskolánkban több tanórát ölelnek fel, így az elkészült tervezetek gyakorlati „működését” a 45 perces időkeret miatt már nem tudtuk megfigyelni, a módszer tanulók általi alkalmazását ezért egy későbbi időpontban kísértük figyelemmel.

A tanulókat a kutatóórai foglalkozás után monitorozási céllal megkérdeztük, mennyire és miben segítette a munkájukat a bevezetésre kerülő sablon felhasználása. Valamint, mennyire befolyásolta tevékenységüket az, hogy a további folyamatokat is meg kellett tervezniük.

Az oktatók munkájának pedagógiai nivójának javítása ugyanolyan célként jelent meg, mint a diákok gyakorlati feladatának a megsegítése. Lássuk be, hogy egy gördülékenyen haladó, kevés fennakadást mutató tanulási egység, mindenkinek a javát szolgálja. Valljuk, hogy egy modern oktatónak el kell fogadnia a saját tanulástámogatásra vonatkozó szerepét és felelősségét a tanítási-tanulási folyamatban. Ennek érdekében két szakirodalomra támaszkodva hoztuk létre a tervezésünk és megvalósítási folyamatunkat. Az első az Új módszerek a szakképzésben c. gyűjtemény (BME 2020.

Szerk: Benedek András) ide vonatkozó részei, valamint Zsolnay Gábor-Szaladják Annamária: Kiegészítő módszertan az Ételkészítési ismeretek tankönyvhöz pedagógusok részére (Képzőművészeti Kiadó 2017) című könyvecskéje volt. Nem titkoltan az alapötletet Zsolnay tanárúr módszertani útmutatójából vettük, miszerint minden egyes gyakorlat sokkal szervezettebb, ha a résztvevők a saját munkájukat megtervezik. Innen jött egy ötlet, hogy a támogassuk meg az oktató kolléga munkáját azzal, hogy szellemi tervezés helyett egy leírt manifesztumot használjanak a diákok, amelyet a saját képességeiknek és tudásuknak megfelelően töltenek ki. Tehát elmondható, hogy a tervezési folyamat egyéni sajátosságokat vesz figyelembe, hiszen az önismereti együttható megjelenik és ezzel az oktatónak nem kell foglalkoznia. A cél is, miszerint a KKK-ban meghatározott időtartam alatt elkészüljön a produktum, megvalósulni látszik. Az oktatónak itt inkább tanácsadói szerep jut, ami az együttműködést igen hatékonyra teszi. A kollaborációs tevékenységen kívül a pedagógus szakmai ázsója is növekszik, hiszen ismerve a diákok személyes és szakmai kompetenciáit, igen hathatós segítséget tud nyújtani. A tanári munkája így igen demokratikussá válik, hiszen a tanár-diák viszony az együttműködésre épül. Az oktató a tanulócsoporthoz vezetője, mint vezetője, koordinálja a közös munkát. Motiválja a tanulókat az önálló problémamegoldásra, az önálló, kreatív gondolkodásra és a hangsúly a gyakorlati, önállóan szerzett tapasztalaton van.

Iskolánkban egy termelési gyakorlat lebonyolítására 4-5 tanóra áll rendelkezésre. A kutató órát megelőzően az előkészítő és szervező munka során kutató csoportunknak nem volt egyszerű feladat ebből 45 percet kiragadva, csupán egy tanórára összpontosítani. A „megfigyelés” során ezért esett a választásunk az elvégzendő munka első részfolyamatára, az előkészítésre. A kutató óra megtartása, elemzése és a megismert tapasztalatok kiértékelése után kutató csoportunk -közös egyeztetést követően- úgy határozott, hogy egy második ízben megtartott kutató órán megvizsgálja, hogy az első órán a tanulókkal megismerttetett munkaterv alkalmazása mennyire vált rutinszerűvé a tanulók részéről.

Mindannyian kíváncsiak voltunk, hogy tanulóink követik-e a gyakorlat elején összeállított munkaterv lépéseit munkájuk során. Örömmel tapasztaltuk, hogy bevezetett „újításunk” valóra váltotta a hozzá fűzött reményeket. A megtartott kutatási órán a résztvevő pedagógusok kaptak egy értékelő sablont, ahol meghatároztuk azokat a szempontokat, amelyeket fontosnak találtunk a gyakorlati foglalkozáson bevezetett innováció produktív elemzéséhez. Természetesen kértük a kutatók javaslatát és véleményüket az egész folyamattal kapcsolatban. A kutatási órán tehát a részt vevő oktatók az elemzéshez szükséges nyomtatvánnyal és az órateranggal együtt megjelentek a foglalkozáson. A diákoknak az oktatójuk elmesélte, hogy egy újítást szeretnének bevezetni és egyből értékelni is, ezért vannak jelen a többiek. A tanulók ezt és a hozzárendelt feladatot megértették és a sablont felhasználva nekiláttak a tervezési szakasznak. A koncepció felvázolása után nekiláttak a gyakorlati vizsgatevékenység első ütemének, mise an place feladatának. Ekkor a kutatási feladatunkat

befejeztük. Mivel a kutató team megfogalmazta, hogy bár a kutatási szakasz egy tanórára vonatkozott, de a teljes folyamatot nem követtük végig, ezért a kutatási szakaszunkat lezártnak nem tekinthetjük. Megegyeztünk egy folytatásban, ami ugyanez a csoport következő gyakorlati foglalkozásának második etapja lett. A kutatás most arra irányult, hogy a már alkalmazott munkatervet a gyakorlati foglalkozás végéig használják-e a diákok, illetve a foglalkozást tartó oktatónak segít-e az egész gyakorlat lebonyolításában a munkaterv. Itt nem használtunk értékelő sablont, hanem egy brainstorming keretében megvitattuk a vizsgált jelenséget és annak kihatásait.

Mind az első, mind a kontroll órán kértünk a résztvevő diákoktól visszajelzést az innovációval kapcsolatban. Verbálisan és írásban is. Ez meggyőzött minket abban a hitben, hogy érdemes volt bevezetni ezt az újítást és sikeresnek könyveltük el a tanórákutatót is. Véleményünk szerint a kutatási óra sikeres volt. Ezt alátámasztja a diákok és a kutatásban részt vevő pedagógusok visszajelzései. Határozottan állítjuk, hogy a tanórákutatóban való részvétel, az addigi ötletelés, a megvalósításához vezető út volt ennek a projektnek a kvintesszenciája, hiszen ez egy nagyon sikeres tanuló szakmai közösséget hozott létre! Azok az oktatók, akik ebben részt vettek sokkal másként viszonyulnak egymáshoz, a másik által oktatott tudományterülethez, mint előtte! A nyíltság és közösen megfogalmazott cél elérésének a lehetősége óriási csoportkohéziót eredményezett.

EREDMÉNYEK

A legnagyobb eredmények a facilitátor és a kapcsolattartó az előbb említett folyamatokat látja. Értelemszerűen a diákok szakmai vizsgára való felkészülésének adaptív támogatása is nagyszerű. Az új típusú szakmai vizsga követelményei és a már kifutóban lévő képzési modell zárása eltérő, éppen ezért a benne lévő tanulóknak a kétfajta megmérettetés nagyon nehéznek és rosszul feldolgozandónak látszik. E két eltérő megfeleltetés korrelációja meghaladhatja a diákság szellemi képességeit, hiszen az oktatóknak sem könnyű kiigazodnia ebben a közegben. A téves felismerések, a rossz attitűdök sorozata lehet, hogy felkészülési nehézséget okoz a leendő vizsgázónak. Ez motiválatlansághoz, vagy bármilyen hihetetlen de, egy primer burnouthoz vezethetnek! Ezért látjuk nagy eredménynek, hogy egy kis fizikális segítséggel mentőövet tudtunk dobni az esetleg kétségek közt hánykolódó diáknak, akinek megfelelési kényszerből fakadóan az eltérő követelmények miatt nehézségei és problémái adódhatnak. A munkaterv sablon alkalmazásával a saját képességeit is felméri, racionális és elérhető célokat tűzhet ki a megvalósítási folyamatban. Mivel az új típusú vizsgamodell mindenképpen az egyéni kompetenciákra és a kreativitásra épül, az innovációs eszköz már a kezdeti szakaszban támaszt nyújt az egyénnek, a munkavégzését tudatosabban hajthatja végre, míg a megvalósítás stációját saját maga határozhatja meg. Ez az egyik nagy eredménye a vizsgált projekt tevékenységnek.

A másik a tanuló szakmai közösség megalakulásának, amely szellemi bázisul szolgál annak, hogy iskolánk a 21. századi pedagógiai kihívásokra választ találjon. De nem csak egy kívülről beszerzett módszertannak köszönhetően, hanem felismerjük a bennünk lévő tudást és kincsként megosztjuk másokkal is, ami visszahat önmagunkra. Így sorozatosan tesszük meg a lépést abban a folyamatban, amely a minőségi szakoktatás felé visz bennünket.

KÖZÖS ÉS EGYÉNI REFLEXIÓK

Foglalkozásaink értékelése számunkra is hasznos tud lenni. Időnként a problémát megfogalmazó is rájön olyan lehetőségekre, ami foglalkozás közben elkerülte a figyelmét. Mint amikor a diák nem tudja megoldani a feladatot, de amikor lépcsőről lépésre mondja, hogy mit miért csinál, rájön a megoldásra. A csoport tagjai külön-külön, de sokban azonos véleményt alakított ki az LS4VET munkájáról. Mindannyiunk megállapította a hasznosságát és azt, hogy az elkezdett munkát folytatnunk kell. A disszeminációt meg kell tartanunk és bárki számára elérhetővé kell tennünk. És ami a legfontosabb: megérte a befektetett munka!

Végül egy kis szemelvények az egyéni reflexiókból:

„A kutatási órán megfigyelőként vettem részt, természetesen a tervezési folyamatban is részt vettem. Személyes benyomásaim szerint kifejezetten hasznos volt, hogy egy teljesen más szemléletet igénylő tanórába is bepillantást nyerhettem, ahol a „hagyományos” tanórákkal összehasonlítva teljesen új körülmények között kell elvégezni az oktatómunkát, teljesen más jellegű feladatokat kell a tanulóknak megoldaniuk.”

„A kutatási folyamatban az volt az én megtisztelő szerepem, hogy megtartsam a kutatási órát. A kutató csoport olyan részletes és precíz óratervet készített, ami nagyban megkönnyítette a rám hárult feladatot. A tanulócsoporthoz, akinek a kutató órát tartottam, partner volt és maximálisan támogatóan viselkedett. A tanórán bevezetett „újítás”, a munkaterv alkalmazásáról, előnyeiről a tanulók őszintén leírták a véleményüket. A munkatervet az ilyen jellegű órákon azóta is előszeretettel használjuk, alkalmazzuk.”

„A munkaterv használatát kollégáimnak csak ajánlani tudom, mert nagyban megkönnyíti a tanulók munkáját. Segítségével átgondolva, logikusan fel tudják építeni az egész ételkészítési folyamatot.”

„A Lesson Study módszer személy szerint nagyon hasznos dolognak tartom, mert elősegíti -többek között- a jó pedagógiai gyakorlatok egymás általi megismerését, átvételét, alkalmazását. Lehetőséget biztosít a kollégák közötti óralátogatásra, tanácsadásra, erősségek-gyengeségek feltérképezésére, építő jellegű „kritika” megfogalmazására.”

„Kutatóként szívesen részt vennék bármelyik kollégám hasonló jellegű óráján, annak reményében, hogy megismerhetek és kipróbálhatok új, mások számára bevált tanítási módszereket, gyakorlatokat.”

„A tanórán megjelent munkaterv hasznos elem a hosszabb lélegzetű feladatok elkészítésénél, így gyakorlatilag minden területen eredményesen alkalmazható lenne, meglátásom szerint kifejezetten erősítené a következtetés, logikus gondolkodás képességeit, segíthetné akár a tanulók napi időbeosztásának tervezését is, hiszen az egyik legfőbb probléma, hogy a diákok nem tudják beosztani az idejüket, „kifolynak” a kezük közül az órák.”

„A tanórakutatás hasznos „eszköz” arra, hogy az egyik területen ismert és alkalmazott jó gyakorlatok a többi tantárgyi területen is megjelenhessenek, feltérképezzük az esetleges gyengeségeket, és hatékonyan fejleszthessük azokat. „

„Személy szerint szívesen részt vennék egy reál tantárgy tanóráján mint kutató, esetleg egy másik szakmában alkalmazott gyakorlatot is szívesen megismernék”

„Számomra mit adott?: Amikor az ételkészítésről szó van, a kollégáknál ugyan azt a strukturált gondolatmenetet látom, amit a saját órámon próbálok tanítani a diákok számára.”

„Két okból is örülök, hogy ebbe a projektbe kerültem.

1. Az elméleti okfejtések időnként nagyon "steril"-nek tűnnek, sokat kell rajta gondolkodni, hogy a gyakorlatban megvalósíthatónak tűnjön. Itt több oktató tudásának segítségével ezt látjuk megvalósulni, ráadásul igazi brainstorming segítségével. A tantárgyköziség hab a tortán.
2. Szívesen bemegyek más órájára, mindig lehet ott tanulni valamit: Egy váratlan helyzet pedagógiai megoldását, egy módszert, egy szókapcsolatot, egy mondatot, egy kifejezést ami később hasznosítható.”

Ezek a fenti sorok sok mindent elmondanak a projekt sikerességéről.